

15. Интернет как форма дистанционного обучения [Электронный ресурс] / А. В. Рунов – Режим доступа к статье: http://fullref.ru/job_5254aa7a701cf2de98e51fd11f94fa07.html

16. Сосницкая Н.Л. Современная информационная образовательная среда как эффективное инструментальное средство изучения физики : [монография] / Н. Л. Сосницкая, П. И. Самойленко, Е. А. Волошина. – М. : АПК и ППРО, 2009. – 216 с.

УДК 378.225

Н. Л. Сосницка,
доктор педагогічних наук, професор
Я. О. Сичікова,
кандидат фізико-математичних
наук, доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РОЗДІЛУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ У КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБОТАХ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ- ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Перехід України до ринкових відносин і різноманітних форм власності вимагають від держави розроблення та впровадження нових методологічних підходів до побудови новітньої моделі управління охороною праці. У соціально-орієнтованому суспільстві охорона праці стає одним із найважливіших пріоритетів соціально-економічної політики. Для вирішення завдань охорони праці потрібна активна участь фахівців усіх рівнів. Тому базову підготовку необхідно отримати до початку трудової діяльності, у період навчання у ВНЗ.

Заключним етапом підготовки фахівця є виконання ним кваліфікаційної роботи бакалавра, спеціаліста або магістра. Саме цей етап дозволяє перевірити якість отриманих знань з обраної спеціальності та здатність застосовувати їх для подальшої професійної діяльності. Успішний захист кваліфікаційної роботи є доказом досягнення студентом освітнього рівня, який характеризує сформованість інтелектуальних якостей, достатніх для присвоєння йому відповідної кваліфікації.

Випускник педагогічного навчального закладу повинен бути здатним забезпечити необхідний рівень безпеки як для себе, так і для осіб, за яких він відповідатиме. Державна політика в галузі охорони праці педагогічної галузі базується на пріоритеті життя і здоров'я учителів та учнів, повної відповідальності керівника за створення безпечних і здорових умов праці та навчання, соціального захисту, використання економічних методів управління, виконання нормативів охорони праці. Ці положення регламентуються законодавчою базою України, а саме Конституцією України, Законом України "Про охорону праці" та іншими нормативно-правовими актами. Тому однією з важливих складових випускної роботи є

розділ з охорони праці.

“Основи охорони праці” та “Охорона праці в галузі” є нормативними дисциплінами, метою яких є формування в майбутніх фахівців умінь і компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу і міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в конкретній галузі.

При виконанні розділу “Охорона праці” випускної роботи студент повинен продемонструвати знання і навички, отримані ним при вивченні дисциплін “Основи охорони праці” та “Охорона праці в галузі”, виявити здатність ефективно використовувати їх задля організації безпечного трудового процесу на робочих місцях і в робочих зонах, що пов'язані з темою кваліфікаційної роботи. Ефективне виконання цього розділу передбачає в подальшій трудовій діяльності забезпечення гарантії збереження здоров'я й працездатності вчителів та вихованців за рахунок ефективного управління охороною праці та формування відповідальності в посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Аналіз досліджень і публікацій. Типові навчальні програми дисциплін “Основи охорони праці” та “Охорона праці в галузі” [4] розроблено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій, Державного комітету України з промислової безпеки охорони праці. Відповідно до нормативної бази одним із завдань освіти є: “Активізувати науково-дослідну роботу професорсько-викладацького складу, залучати студентів до творчої роботи у наукових студентських колективах, ширше практикувати розробку курсових та дипломних робіт з тематики охорони праці та безпеку у НС” [1, 3]. Питаннями підготовки фахівців з охорони праці займалися Г. Гогіташвілі, О. Запорожець, Д. Зеркалов та інші. Такі вчені, як С. Буракова, С. Козлов, Л. Керб розробляли методичні рекомендації до дипломного проектування розділу з охорони праці. Практичні рекомендації розробляли І. Пістун, В. Березуцький, Т. Бондаренко, Л. Васьковець та ін.

Мета – розробити завдання для студентів педагогічних ВНЗ з розділу “Охорона праці” кваліфікаційної роботи.

Ураховуючи пріоритет життя і здоров'я людини, метою розділу “Охорона праці” кваліфікаційної роботи є розробка питань щодо створення безпечних і здорових умов праці учителів та учнів на робочих місцях під час навчання та масових заходів, запобігання виробничому травматизму, професійних захворювань, отруєнь, пожеж, вибухів. Досягається це глибоким опрацюванням студентом питань техніки безпеки, виробничої санітарії та ергономіки, пожежної безпеки в умовах, органічно пов'язаних з темою роботи.

Виконання розділу вимагає від студента вміння вирішувати конкретні технічні та організаційні задачі забезпечення безпечних та комфортних умов праці та дозволяє завдяки цьому виявити відповідність його підготовки з цих питань сучасним вимогам до освітньо-кваліфікаційного рівня [2; 7; 11].

Індивідуальне завдання з розділу “Охорона праці” студент одержує у викладача-консультанта з урахуванням особливостей та умов виконуваної

бакалаврської, дипломної чи магістерської роботи.

До змісту розділу висуваються певні вимоги [2; 6]. По-перше, слід ураховувати, що розділ є частиною випускної роботи, тому його зміст має бути узгоджений з темою та загальною метою роботи.

По-друге, у розділі враховувати вимоги з охорони праці, спрямовані на те, щоб заходи та засоби, які пропонуються, усували або зменшували вплив можливих небезпечних і шкідливих чинників. Тобто, усі питання з охорони праці слід розглядати з точки зору усунення або зменшення впливу небезпечних і шкідливих виробничих чинників на організм тих, хто працює. При цьому необхідно використовувати новітні досягнення науки й техніки з питань охорони праці.

По-третє, не допускається підміна опрацювання конкретних питань охорони праці переліком обов'язків тих, хто працює, заборон або закликів до необхідності дотримання обережності, компіляцією правил, інструкцій, навчальних посібників та інших джерел без самостійного творчого вивчення питань, що розглядаються в роботі.

По-четверте, при вирішенні технологічних та організаційних питань необхідно посилались тільки на чинну нормативну базу й сучасну наукову літературу.

Усі запропоновані рішення мають супроводжуватися розрахунками й мати посилання на літературні джерела.

За своїм змістом розділ "Охорона праці" має бути оригінальним у кожній роботі, при цьому не допускається текстуального збігу в матеріалах загального призначення.

Література, що використовувалася в процесі розробки питань охорони праці, наводиться в загальному переліку посилань.

Усі кваліфікаційні роботи в закінченому варіанті повинні мати візу консультанта з охорони праці на титульному аркуші.

У доповіді на захисті дипломного/магістерського проекту студент має висвітлити основні положення, розроблені в розділі "Охорона праці".

Виходячи з необхідності надати студентам можливість якомога ширше виявити набуті знання з охорони праці, рекомендується надати цьому розділу певну структуру (рис.1).

При написанні розділу з охорони праці студент педагогічного ВНЗ має продемонструвати вміння володіти засобами та методами забезпечення нормальних умов праці вчителів та школярів, раціональної організації трудового та навчального процесу, усунення небезпеки та травматизму, застосовувати розрахункові методи можливих зон пожеж та особливості евакуації із навчального закладу [11].

Аналіз умов праці необхідно проводити з точки зору виявлення потенційних небезпечних виробничих чинників (фізичних, хімічних, біологічних, психофізіологічних, соціальних), що можуть виникнути в результаті неправильної організації трудового чи навчального процесу, а також через недбале користування технічними засобами, невмілу організацію технологічного процесу.

Аналіз слід починати з опису приміщення (клас, лабораторія, спортивні приміщення, коридори тощо). Первинними елементами аналізу є

дані про досліджуване приміщення: найменування, на якому поверсі знаходиться, основне призначення, орієнтація вікон, матеріал будівлі, кількість робочих місць, відстань між ними, наявність обладнання та технічних засобів у приміщенні, особливості розміщення. Крім того, необхідно зазначити площу приміщення, висоту стелі, розміри віконних та дверних прорізів, наявність та ширину евакуаційних виходів, площу та обсяг на одного працівника/учня, особливості оформлення інтер'єру, забарвлення стін, стелі, підлоги, обладнання.

Рис. 1. Орієнтовна структура розділу “Охорона праці” у кваліфікаційній роботі випусника

Далі для виявлення потенційно небезпечних та шкідливих виробничих чинників необхідно проаналізувати санітарно-гігієнічні умови

навчального приміщення: мікроклімат, загазованість, запиленість, освітленість, шум тощо. Оптимальні та допустимі параметри мікроклімату (температура, вологість, швидкість руху повітря) встановлюють для теплої та холодної пори року для визначеної категорії важкості робіт та типу приміщення (навчальне, допоміжне, суспільне тощо) [9, 11].

Слід також проаналізувати умову праці за характеристиками фізичного та нервового перевантаження. Особливу увагу слід приділити напруженості праці школярів та учителів як критерій нервово-психічного навантаження [11]. Для цього треба охарактеризувати умови праці за показниками напруженості трудового процесу (рис.2).

Заходи з охорони праці розробляють згідно з проведеним аналізом умов праці. Для приміщення, яке розглядається, визначають основні джерела виділення надмірного тепла, характеризують систему загальнообмінної вентиляції або кондиціонування повітря, необхідну для приміщення систему його опалювання для забезпечення нормативних параметрів мікроклімату.

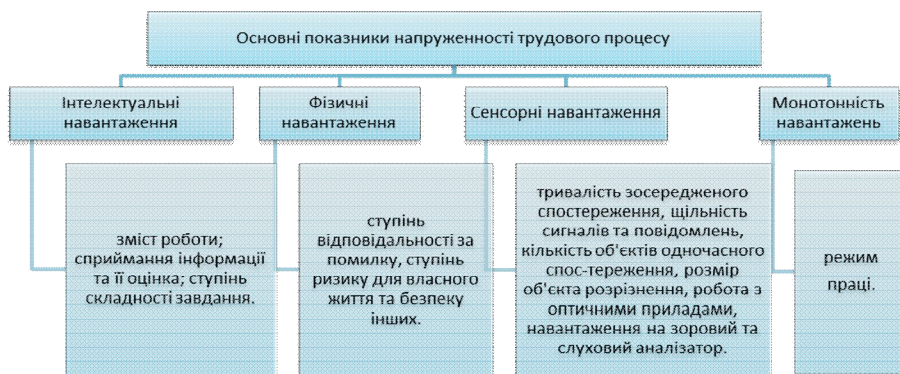

Рис. 2. Характеристика умов праці за показниками напруженості трудового процесу

Для захисту від теплових випромінювань передбачають теплоізоляцію поверхонь, застосування екранів, динамічний теплозахист, організацію місць відпочинку, раціональний режим праці та відпочинку, застосування засобів індивідуального захисту.

Для забезпечення нормативної освітленості на робочих місцях пропонується система освітлення, тип освітлювачів і ламп, їх розміщення.

Для зниження рівнів звукового тиску (наприклад, у майстернях) передбачають заходи з поліпшення шумового режиму: зменшення шуму в джерелі його утворення, застосування глушників, екранування, облицювання стелі та стін звукопоглинаючим матеріалом, архітектурно-планувальні рішення, використання засобів індивідуального захисту [8].

Сучасний інженер-педагог повинен розуміти сутність поняття технічної

естетики, володіти методами художнього конструювання та ергономічним аналізом. З технічної естетики висвітлюються такі питання [5, 7, 11]:

- вказати об'єкти естетичного оформлення навчальних приміщень, обладнання та робочих місць;
- вказати можливість підвищення продуктивності праці школярів у результаті естетичного оформлення класів (лабораторій, майстерень);
- розглянути взаємовідношення людини, машини та виробничого середовища з точки зору розвитку духовних та фізичних сил людини, збереження його здоров'я;
- показати зв'язок технічної естетики з культурою праці (охайність робочого місця, його правильну організацію); достатнє місцеве та загальне освітлення; оптимальне фарбування обладнання та інвентарю; соціальний клімат.

Техніка безпеки та пожежна безпека – це чи не найголовніший елемент у підготовці розділу з охорони праці. У цьому пункті необхідно зазначити види інструктажів, що проводяться; коли і хто повинен їх проводити; основні питання інструктажів, де фіксувати факт інструктажу. Слід вказати заходи щодо відвернення пожежі, елементи системи протипожежного захисту та організаційно-технічні заходи відповідно з категорією пожежної небезпеки виробництва та класом пожежонебезпеки приміщення: розташування пожежних сходів, кранів та гідрантів, пожежних щитів та їх комплектація. Вказати, як здійснюється евакуація, які параметри евакуаційних шляхів та виходів, які системи протипожежного водопостачання, засоби пожежної сигналізації [5].

Розрахункова частина – це заключний етап у висвітленні питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Для аналізу виробничого травматизму застосовують чотири основних методи: статистичний, монографічний, економічний, метод фізичного і математичного моделювання.

Виробничий травматизм, професійні та професійно зумовлені захворювання наносять не лише соціальні, але й значні економічні збитки, тому методика визначення економічних наслідків непрацездатності є важливою й актуальною в сучасному виробництві. Суть цієї методики полягає у визначенні матеріального збитку шляхом розрахунку певних показників з кожного виду причин, що обумовлюють ті чи інші збитки, і встановлення результуючого показника, що вказує їх питому вагу в загальному обсязі.

Висновки. Статистика свідчить, що з кожним роком основні витрати на підприємствах та в закладах освіти припадають не на попередження виробничого травматизму та створення оптимальних умов праці, а на пільги і компенсації, пов'язані з небезпечними та шкідливими умовами праці.

При послідовній та якісній підготовці майбутнього фахівця педагогічного напрямку з основ охорони праці буде досягнуто основної мети дисципліни – поліпшення умов праці, підвищення її продуктивності, запобігання професійним захворюванням та виробничому травматизму. Критерієм якості засвоєння студентом основних заходів та методів з поліпшення умов праці є успішне написання ним розділу "Охорона праці" в кваліфікаційній роботі. При створенні цього розділу студент педагогічного ВНЗ повинен показати вміння володіти

способами організації оптимальних умов праці педагогічного персоналу та школярів, раціональної організації навчального процесу.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. У наступних дослідженнях доцільним буде розглянути особливості підготовки майбутніх вчителів фізики та математики в галузі охорони праці.

ЛІТЕРАТУРА

1.Буракова С. О. Дипломне проектування. Розділи з охорони праці: навчальний посібник / С. О. Буракова, М. П. Супронович. – Кам'янець-Подільський : Медобори – 2006. – 112 с.

2.Желібо Є. П. Проблеми викладання дисципліни “Безпека життєдіяльності” у ВНЗ України / Є. П. Желібо, І. С. Сагайдак // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 12. – С. 35 – 36.

3.Закон України “Про охорону праці”, № 229-IV від 21.11.2002 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 2. – Ст. 10.

4.Запорожець О. І. Охорона праці в галузі / О. І. Запорожець, Т. Н. Ткачук, А. В. Русаловський // Типова навчальна програма нормативної дисципліни. – К., 2011. – 15 с.

5.Запорожець О. І. Як згортається навчання з питань охорони праці / О. І. Запорожець, А. В. Русаловський, О. І. Цибульник // Охорона праці. – 2009. – № 8. – С. 14 – 16.

6.Керб Л. П. Основи охорони праці: навчальний посібник / Л. П. Керб. – 2-ге вид. – К. : КНЕУ, 2006. – 166 с.

7.Козлов С. С. Методичні вказівки до виконання розділу “Охорона праці” в дипломних проектах / С. С. Козлов. – К. : НТУУ – КПІ, 2005. – 18 с.

8.Лабораторний практикум з курсу “Основи охорони праці” / В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін. ; за ред. В. В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.

9.Охорона праці (практикум) : навч. посіб. / за заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів : “Тріада плюс”, 2011 – 436 с.

10. Чернета В. М. Особливості підготовки студентів ВНЗ економічних напрямів з питань охорони праці / В. М. Чернета // Вісник ХНАДУ. – 2012. – №59. – С. 84 – 88.

УДК: 378.001.1:174

К. О. Тільчарова,
аспірантка
(Бердянський державний
педагогічний університет)

КОРПОРАТИВНА АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА В ДИСКУРСІ ІДЕЇ УНІВЕРСИТЕТУ

Постановка проблеми. Життєздатність та суспільний авторитет університетської спільноти залежить від відданості тим цінностям, на яких вона будується. Так виникає академічна інституційна культура як поєднання академічного етосу, університетської докси та організаційних особливостей,